

185 1. Beh. af Lovf. ang. n. Best. om Borger- og Almueskolev. i Kjøbst. og p. Landet. 186

kunne reise sig ved enkelte Punkter af Lovforslaget, og det kunde da heller ikke være Andet, end at de ved Afveelsen af disse Betæneligheder for og imod undertiden ere komne til et andet Resultat end det, der nu findes i Lovforslaget. Jeg kunde jo vistnok ønske at følge disse Foredrag enkeltvis i mange af de Utringer og Bemærkninger, der ere komne frem; men, hvorvel jeg, som nylig antydet, fuldstændig anerkjender det Naturlige og Berettigede i, at saadanne Betæneligheder fremkom fra deres Side i den Form, hvori det skete, vil det maaste ikke være rigtigt fra min Side at gaa altsor meget i Detail med Hensyn til disse Utringer, for at ikke denne Forhandling i alt for høj Grad skal sjerne sig fra, hvad der ogsaa af den ærede Formand er antydet som den virkelige Grundkarakter af Lovens 1ste Behandling. Jeg skal derfor søge at samle de Bemærkninger, jeg kan have at gjøre ved de fremsatte Udtalelser, under noget mere almindelige Momenter, idet jeg vil knytte dem til de Hovedafsnit, hvori Lovforslaget falder, og jeg vil maaste ved samme Leilighed ogsaa kunne faae Leilighed til at fremkomme med enkelte Oplysninger til en nærmere Forklaring af min Stilling til selve Lovforslaget og med Bemærkninger om, hvad der er foregaaet senere end den Tid, da dette Lovforslag sidst var til Behandling i det andet Thing.

Naar jeg nu vender mig til det første Afsnit, hvori der er Spørgsmaal om Udvidelse af Skolealderen indtil det 15de Aar, er det ganske vist, at det er et af de forskjellige Punkter i Lovforslaget, med Hensyn til hvilke jeg selv har været overordentlig Tvivl, inden jeg bestemte mig til at optage dette. Jeg kan allerede til dette Punkt knytte en Bemærkning, som ogsaa vil faae Anvendelse paa flere andre Bestemmelser i Forslaget, og det er den, at Spørgsmaalet for Ministeren i det Hele ved mange af Bestemmelserne og navnlig ogsaa denne ikke var eller kunde være, hvad der i og for sig kunde anses for at være det Usteligste og Bedste med Hensyn til en fuldstændig god og styrkende og kraftig Undervisning af Folket, men at der nødvendigvis maatte tages Hensyn til, hvor vidt de forskjellige Betingelser for en saadan iøvrigt vilde være tilstede, hvor vidt noget Saadant vilde kunne opnaas, uden at stille for store Krav baade i økonomisk Henseende og med Hensyn til Bærekraftene, større Krav, end der kunde fyldestgjøres hos os, eller end det kunde ventes, at man vilde gaa ind paa. Til det Økonomiske henregner jeg da ikke blot Lønninger og Eligt, men, hvad der er Hovedsagen, det økonomiske Tab af

Tid, der kan flyde af en Skolegang. Jeg ansaa det derfor for overmaade tvivlsomt, om det, for at jeg nu skal blive ved det her foreliggende Punkt, vilde være rigtigt at stille dette Krav til en Udvidelse af Skolealderen, saaledes at den udstræktes til det 15de Aar. Vistnok maatte jeg kunne sige mig selv, at en saadan Udvidelse vilde være af overordentlig stor Gavn for Barnets Udvikling i Skolen, og derved behøver jeg ikke at dvæle, da jeg tror, det er Noget, Enhver vil erkjende. Jeg kunde dertil sige, hvad der er gjort opmærksom paa navnlig af den første ærede Taler, at en saadan Skolegang til det 15de Aar flere Steder og navnlig paa os nærliggende Steder er og i lang Tid har været foretrukket og har vist sig at have overordentlig gunstige Virkninger. Til hvad der er anført herom kan jeg ganske slutte mig, idet jeg til, hvad den første ærede Taler anførte, kan sige min Erindring fra tidligere Tid med Hensyn til det af ham omtalte Faktum, nemlig den mærkelige Forskel, der var mellem dem, der kom ind fra Slesvig for at tjene i Militæretaten, og dem, der kom fra Kongeriget. Det er en Erfaring, som ogsaa er bleven bekræftet ved de seneste Forandringer paa den sydligste Grændse af Sylland, hvor man er kommen til at se, hvor dygtigt og godt Skolevesenet har været drevet der. Smidertid maatte jeg erkjende, at der ganske vist ved denne Forlangelse af den skolepligtige Alder vilde foregaa en saa stor Forandring, at det kunde være saare tvivlsomt, om vi i Virkeligheden vilde have tilstrækkelige Kræfter til at gennemføre en saadan Forandring, og om Anslet herom var saa stærkt tilstede, at man vilde være villig til at bære de dermed forbundne Opoffrelser. Og denne Opfattelse maatte hos mig yderligere bekræftes ved den isjor ved det andet Thing herom stedsundne Forhandling, idet man baade fra Flertallets og fra Mindretallets Side i den afgivne Betænkning gik ud fra, at det dog — Alt vel overveiet — ikke var rigtigt at udvide Grændsen for Skolealderen. Jeg har siden den Tid med Hensyn til dette som ogsaa med Hensyn til et Par andre Punkter, som jeg nærmere skal berøre, søgt at indhente yderligere Kjendskab til Forholdene ad den Vej, der staar Ministeriet aaben, nemlig gennem de mange Skoledirektioner, idet jeg ved et Cirkulære af 9de Juli blandt Andet opfordrede til at søge at komme til en bestemt Erkjendelse i denne Henseende. Og jeg kan sige, at skjøndt man fra alle Sider var enig om, at en Udvidelse i og for sig var ønskelig, er det forholdsvis meget Faa, der have troet,